

VILÁG- TÖRTÉNET

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET FOLYÓIRATA

- **PÓSÁN LÁSZLÓ**
LOVAGI KULTÚRA A KÉSŐ KÖZÉPKORI LITVÁNIÁBAN
- **VINCZE DÁNIEL**
A TÖRÖK ELLENI VISSZAFoglaló HÁBORÚK HÍREI ÉS ÚJ-ANGLIA
- **SASHALMI ENDRE**
POLITIKAI TEOLÓGIA ÉS OROSZORSZÁG NŐI
MEGSZEMÉLYESÍTÉSÉNEK KEZDETEI A KÉPI ÁBRÁZOLÁSOK TÜKRÉBEN
- **ANTONIO ÁLVAREZ-OSSORIO ALVARIÑO**
A FENNMARADÁSTÓL A FÜGGETLENEDEÉSIG
- **RADOSLAV RASPOPOVIĆ**
A MONTENEGRÓI KÜLPOLITIKA DILEMMÁI A 19. SZÁZAD
MÁSODIK FELÉTŐL AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚIG
- **CSAPLÁR-DEGOVICS KRISZTIÁN**
AZ ELSŐ MAGYAR-ALBÁN SZÓTÁR SZÜLETÉSE

VILÁGTÖRTÉNET
A Magyar Tudományos Akadémia
Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Bottoni Stefano,
Katona Csaba, Martí Tibor,
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Borhi László,
Erdődy Gábor, Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Majoros István, Pók Attila, Poór János

7. (39.) évfolyam 2017. 3.

TARTALOM

Választóvonalak és igazodási pontok	335
<i>Tanulmányok</i>	
Pósán László: Lovagi kultúra a késő középkori Litvániában	337
Vincze Dániel: A török elleni visszafoglaló háborúk hírei és Új-Anglia	347
Sashalmi Endre: Politikai teológia és Oroszország női megszemélyesítésének kezdetei a képi ábrázolások tükrében, európai perspektívából.	
Nagy Péter uralkodása mint vízválasztó	373
Antonio Álvarez-Ossorio Alvaríño: A fennmaradástól a függetlenedésig. A Spanyol Monarchia és itáliai tartományai, 1665–1713	395
José Emilio Burucúa – Fabián Alejandro Campagne: A holland politikai modell a Río de la Plata-i forradalomban	429
Radoslav Raspopović: A montenegrói külpolitika dilemmái a 19. század második felétől az első világháborúig	443
Csaplár-Degovics Krisztián: Az első magyar–albán szótár születése	467
Veszprémy László Bernát: Menahem Begin legendás élete. Kérdések Izrael első jobboldali miniszterelnökének korai karrierje körül, 1913–1948	481
<i>Visszhang</i>	
Tringli István: Három német kiállítás a reformációról. Stralsund – Rostock – Berlin	497

Választóvonalak és igazodási pontok

A Világtörténet 2017. évi harmadik száma olyan tanulmányok gyűjteményét adja, amelyek földrajzi, kulturális vagy ideológiai határmezsgyék kialakulásáról, átlépéséről, illetve azok lebontásáról szólnak. A választóvonalak átlépésével olyan új eszmék és politikai struktúrák felbukkanásának, illetve betüremkedésének lehetünk tanúi, melyek a későbbiekben követendő modellként szolgáltak.

A Német Lovagrend és a középkori Európa legkésőbbi keresztény hitre tért állama, Litvánia között fennálló 14. századi kapcsolatokat leginkább a két fél egymás ellen vezetett katonai akciói határozták meg. A folyamatos harcok ellenére a szemben álló felek között kulturális téren értékrendi és világnézeti tartalmak átadásával és befogadásával is számolnunk kell. Ennek leglátványosabb és legforrásgazdagabb vetületét tárja fel Pósan László tanulmánya, mely a litván vezető rétegnek az európai lovagi harcmódorra történő áttérését és a lovagi kultúra átvételének folyamatát mutatja be.

Vincze Dániel munkájában azt vizsgálja, hogy az öreg kontinens hírei a 16–17. század fordulóján miként jutottak el a több ezer kilométerre fekvő Újvilágba, és azok hogyan befolyásolták a kolóniák lakosságának életét. A szerző külön figyelmet szentel annak a kérdésnek, hogy Új-Angliában miért tanúsítottak kitüntetett figyelmet Thököly Imre fellépése vagy a Rákóczi-szabadságharc eseményei iránt.

Sashalmi Endre figyelme Oroszország vizuális ábrázolásának változása felé fordul. A kérdés szempontjából Nagy Péter cár uralkodására vízvázlasztóként tekinthetünk a politikai gondolkodás és az ikonográfia nyugatosodási folyamatának következtében, ugyanakkor a mindenkori cár és Oroszország házasságának metaforája Pétert követően, a női uralkodók hatalomra kerülésével átlényegült.

A 18. század nyitányaként a spanyol örökösödési háborúban kicsúcsosodó választóvonal a Habsburg és a Bourbon-párti dinasztikus érdekek között a Spanyol Monarchia itáliai területein is érzékeltette hatását, akárcsak a háborút lezáró utrechti béke, amely szintén határvonalat jelentett a spanyol jelenlét konszolidációja és annak gyors összeomlása között. Antonio Álvarez-Ossorio Alvariño munkájában azt kutatja, hogy a hirtelen lezajló változások közepette milyen fejlődési lehetőség kínálkozott az itáliai társadalmi elit számára.

A 19. század második évtizedében, a mai Argentína területén lejátsszódó forradalom előképét az eddigi kutatás egyértelműen a francia, illetve az észak-amerikai

politikai modellekben kereste, José Emilio Burucúa és Fabián Alejandro Campagne írása azonban hitelt érdemlően bizonyítja, hogy az Atlanti-óceánon nem csupán a közelmúlt francia felvilágosodásának eszméi keltek át, de az időben jóval korábbi németalföldi szabadságharc törekvései és szellemisége is igazodási pontot jelentett.

Radoslav Raspopović tanulmánya Montenegró különleges helyzetét vizsgálja a 19. század közepétől az első világháborúig, mely időszakban a fejedelmek az ország függetlenségének nemzetközi elismertetésére, majd pedig bizonyos vezető szerepre törekedtek a balkáni geopolitikai térben. Elemezi azokat a helyzeteket, amikor a kis állam Petrović-házból származó uralkodói, akiknek külpolitikája alapvetően a szintén ortodox Oroszországra támaszkodott, Franciaország vagy az Osztrák–Magyar Monarchia személyében más patrónust kerestek.

Csaplár-Degovics Krisztián arra keresi a választ, hogy a centrum és periféria viszonyában milyen igazodási pontot jelenthetett az 1913-ban megjelent első magyar–albán szótár, miközben arra is fényt derít, hogy az albanológia szülőföldjén, vagyis az Osztrák–Magyar Monarchia területén miként formálódott ki két albanológiai iskola, s hol húzódott választóvonal a kifejezetten magyar és az osztrák–magyar diszciplína között.

Veszprémy László Bernát írásának hőse, Menahem Begin, Izrael első jobboldali miniszterelnöke a 20. századi történelem egyik legmegosztóbb személyeként maga a megtestesült választóvonal, de vajon az ellenfelei és hívei által különféleképpen, így „cionista terroristaként”, „fasiszta náciként”, illetőleg „tudós szabadságharcosként” jellemzett politikus felívelő életútját övező legendák összhangba hozhatók-e a forrásokkal?

Visszhang rovatunkban Tringli István beszámolója olvasható három, a reformáció ötszázadik évfordulója kapcsán rendezett kiállításról. Mindhárom kiállítás a reformáció kezdeteire helyezte a hangsúlyt, a berlini egyike volt a német nemzet központi nagy rendezvényeinek, a stralsundi a pomerániai város reformációját mutatta be, míg a rostocki Mecklenburg tartományét.

CONFINES AND POINTS OF ADJUSTMENT

The third issue of *Világtörténet* in 2017 offers a bunch of papers that deal with the emergence, crossing and deconstruction of geographical, cultural or ideological border zones. Along the lines of division one can perceive the intrusion of such new ideas and political structures which later served as examples to follow.

CONTENT

Confines and Points of Adjustment	335
<i>Studies</i>	
László Pósn: Chivalric Culture in Late Medieval Lithuania	337
Dániel Vincze: The News of the Recapturing Wars against the Turks and New England	347
Endre Sashalmi: Political Theology and the Emergence of Female Personifications of Russia in Visual Sources from a European Perspective: The Petrine Period as a Watershed	373
Antonio Álvarez-Ossorio Alvariño: From Conservation to Dismembering: Italian Provinces and Spanish Monarchy, 1665–1713	395
José Emilio Burucúa – Fabián Alejandro Campagne: The Dutch Political Model in the Río de la Plata Revolution	429
Radoslav Raspopović: Dilemmas in Montenegrin Foreign Policy from the Second Half of the 19 th Century to the World War I	443
Krisztián Csaplár-Degovics: The Birth of the First Hungarian–Albanian Dictionary	467
László Bernát Veszprémy: Menachem Begin’s Legendary Life: Questions about the Early Career of the First Right-Wing Prime Minister of Israel, 1913–1948	481
<i>Echo</i>	
István Tringli: Three German Exhibitions on the Reformation: Stralsund – Rostock – Berlin	497

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszámán: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4., telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban (1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

Megjelent az Argentin Köztársaság magyarországi nagykövete támogatásával

Argentin Köztársaság
Nagykövetsége
Budapest

A Világtörténet 2017-es évfolyamának megjelentetését a Magyar Tudományos Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap